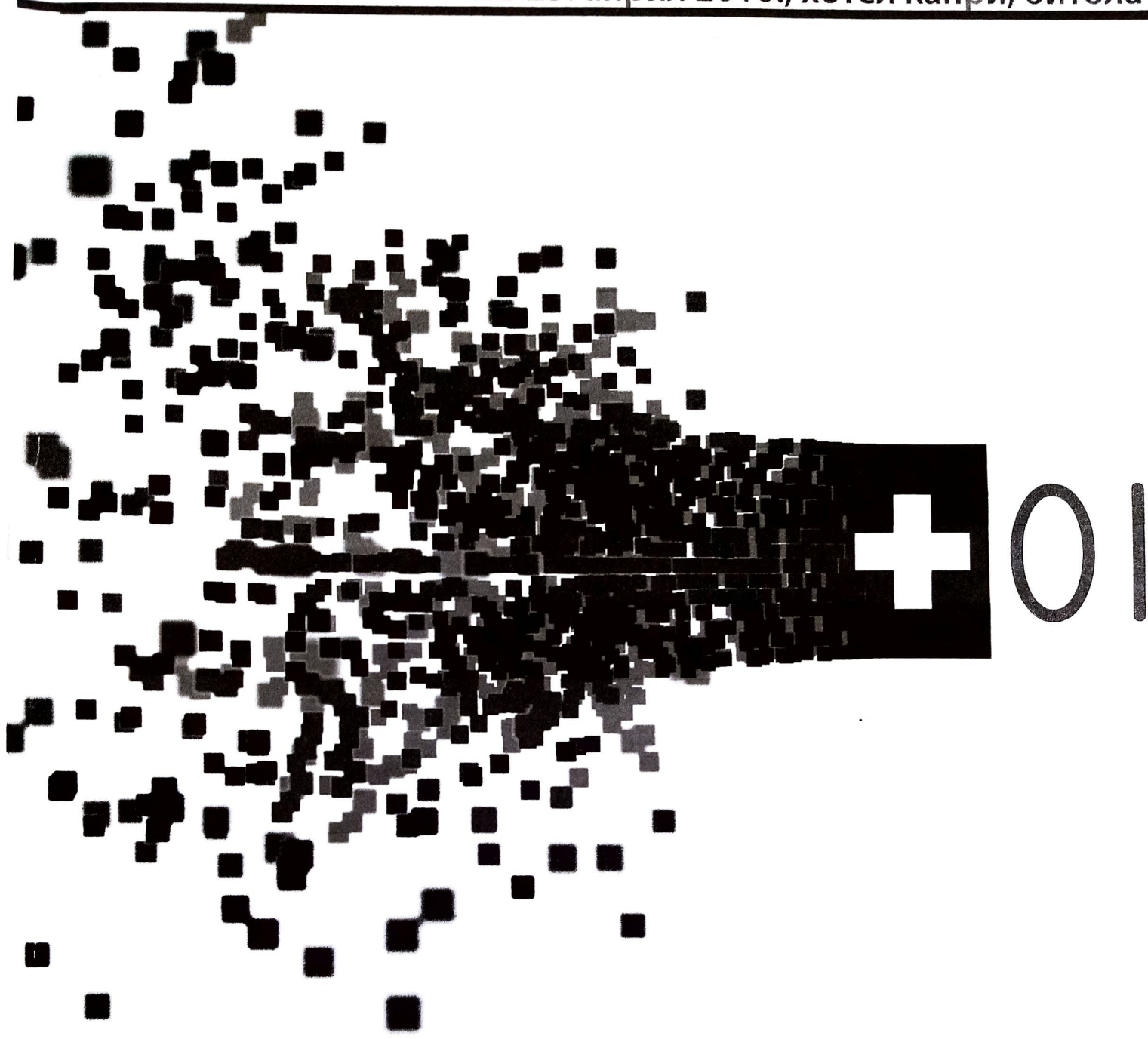

студентски парламент на висока медицинска школа - битола

22-25. април 2010., хотел капри, битола

зборник

прв конгрес на студенти
по здравствени струки и здравствени работници

BOOK OF ABSTRACTS First Congress of Healthcare Students and Professionals

Претседател на Конгресот

Александар Митревски

Congress President

Aleksandar Mitrevski

Генерален секретар на Конгресот

Илче Кузмановски

Secretary General

Ilce Kuzmanovski

Припремил зборник и програма на Конгресот

Ристевска Гордана

Abstract book and programme editor

Gordana Ristevska

Дизајн на насловна страна

Михаел Димитровски

Cover page design

Mihael Dimitrovski

Организационен Одбор

Александар Митревски
Ристевска Гордана
Елена Фидановска
Нерим Мустафи
Михајло Пачавровски
Ајрие Синаноска
Илче Кузмановски
Александра Ѓорѓиевска
Викторија Азеска
Александар Стефановски
Рената Стојанова
Росана Ристеска
Јорданка Јорданова
Каролина Павловска

Organizing Committee

Aleksandar Mitrevski
Gordana Ristevska
Elena Fidanovska
Nerim Mustafi
Mihajlo Pacavrovski
Ajrie Sinanoska
Ilce Kuzmanovski
Aleksandra Gorgievska
Viktorija Azeska
Aleksandar Stefanovski
Renata Stojanova
Rosana Risteska
Jordanka Jordanova
Karolina Pavlovska

Научен Одбор

Проф. д-р Стојна Ристевска
Проф. д-р Ленче Мирчевска
Проф. д-р Веселин Талевски
Проф. д-р Анастасика Попоска
Проф. д-р Верче Божиновска
Проф. д-р Јованка Тутевска
Проф. д-р Снежана Стоилова
Проф. д-р Томе Наумов
Проф. д-р Петар Стефановски
Проф. д-р Миле Микуновиќ
Проф. д-р Васил Илиев
Проф. д-р Иво Захариевски
Доц. д-р Невзат Елези
Доц. д-р Фаредин Џелили
Доц. д-р Ремзи Изаири
Пред. м-р Рада Ацевска
Пред. м-р Елизабета Попова Рамова
Пред. м-р Викторија Продановска Стојчевска
Пред. м-р сци Изабела Филов
Др. Ана Донева
Асс. м-р Тања Јовановска
Асс. Др. Гордана Ристевска

Scientific Committee

Prof. Stojna Ristevska MD, PhD
Prof. Lence Mircevska MD, PhD
Prof. Veselin Talevski, PhD
Prof. Anastasika Poposka, MD, PhD
Prof. Verce Bozinovska MD, PhD
Prof. Jovanka Tutevska PhD
Prof. Snezana Stoilova MD, PhD
Prof. Tome Naumov, PhD
Prof. Petar Stefanovski MD, PhD
Prof. Mile Mikunovik MD, PhD
Prof. Vasil Iliev MD, PhD
Prof. Ivo Zaharievski MD, PhD
Doc. D-r Nevzat Elezi MD, PhD
Doc. D-r Faredin Xhelili, MD, PhD
Doc. D-r Remzi Izairi, MD, PhD
Pred. M-r sci Rada Acevska
Pred. M-r sci Elizabeta Popova Ramova MD
Pred. M-r Viktorija Prodanovska Stojcevska MD
Pred. M-r sci Izabela Filov MD
Ana Doneva MD
Ass. M-r Tanja Jovanovska MD
Ass. Gordana Ristevska MD

		стр. 4
1.	Генерални препораки за контролни прегледи кај старите лица Викторија Продановска-Стојчевска, Тања Јовановска, Гордана Ристевска	
2.	HSV инфекција кај затворската популација во Република Македонија јавно здравствен предизвик на современото општество Асс. д-р Јовановска Тања	стр. 5
3.	Проценка на ефектот од едукацијата за деформитети на 'рбет кај сестрите со универзитетско образование Елизабета Попова Рамова, Анастасика Попоска, Стојна Ристевска, Викторија Продановска Стојчевска	стр. 10
4.	Biomarkers in follow up of acute renal injury in posttransplanted kidney patients Gruev T., Chakalaroski K., Grueva A.	стр. 10
5.	The influence of physiotherapy in gait dynamics for patients with sub-acute stroke Adriana Sarah Nica, Daniela Neaga, Mariana Moise	стр. 10
6.	Превенција и лекување на декубитуси Проф. д-р Миле Д. Микуновиќ, d-г. sci. med., Проф. д-р Стојна Ристевска	стр. 11
7.	Менаџирање на суицидално однесување Проф. д-р. Весна Пејоска Геразова	стр. 11
8.	Меѓународната класификација на сестринската пракса (ICNP) - неопходност на примена во сестринската пракса Велка Гавровска Лукиќ - дип. мед. сестра	стр. 12
9.	Тромболиза, современ тераписки пристап во третман на исхемичен мозочен удар Др. Донева Ана	стр. 12
10.	Урогенитално стареење Проф. д-р Илиев Васил	стр. 12
11.	Тумор маркери - тренд во современата лабораториска дијагностика Проф. д-р Јованка Тутеска	стр. 13
12.	Фамилијарната медицина во рамките на примарната здравствена заштита Проф. д-р Ленче Мирчевска	стр. 14
13.	Улогата на медицинската сестра во идентификација и менаџирање насилство против жени Изабела Филов, Мери Ралева, Димитринка Јорданова Пешевска, Гордана Ристевска	стр. 17
14.	Инциденца на доење во општина битола во периодот од 2006 - 2009 година Пред. м-р Рајчановска Доминика	стр. 19
15.	Ориентационен развоен скрининг во секојдневното работење на превентивните тимови за патронажна служба од регионот Проф. д-р Гордана Панова	стр. 20
16.	Примена на изокинетиката во спортската медицина Ханџиски З., Миленкова М., Ханџиска, Е., Далип М.	стр. 20
17.	Примена на процесот на здравствена нега кај болни со мултипла склероза Ристевска Стојна, Ристевска Гордана, Рамова - Попова Елизабета	стр. 21
18.	Контроверзи при проценката на феталната големина и феталниот раст Проф д-р Иво Захариевски	стр. 23
19.	Улога на медицинската сестра во препознавањето и третманот на психијатриските коморбидитети кај болните од ревматоиден артритис Асс. Др. Ристевска Гордана, Пред. м-р Викторија Продановска Стојчевска, Асс. м-р Тања Јовановска	стр. 24
20.	Комерцијално предавање: Матични клетки од папочна врвца-изолација, криопрезервација и чување за нивна идна употреба во целуларна и регенеративна медицина Др. Даница Алачка, Би-МЕК ДОО, ексклузивен претставник за Cryo-Save за Македонија	стр. 27

УЛОГА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО ПРЕПОЗНАВАЊЕТО И ТРЕТМАНОТ НА ПСИХИЈАТРИСКИ КОМОРБИДИТЕТИ КАЈ БОЛНИТЕ ОД РЕВМАТОИДЕН АРТРИТИС

Асс. Д-р Ристевска Гордана, Пред. м-р Викторија Продановска Стојчевска, Асс. м-р Тања Јовановска
Висока медицинска школа - Битола

Вовед: Ревматоидниот артритис (РА) е сериозна и комплексна хронична болест која ги намалува можностите на пациентите за справување со болеста. Справувањето со долготрајната болка и непредвидливоста на РА можат да предизвикаат симптоми на депресија, што е вообичаено кај луѓето со РА, особено во раните години на болеста. Подобрувањето на вештините за справување и минимизирање на емоционалниот стрес може да помогне пациентите да подобри целокупното здравје на луѓето кои боледуваат од РА. Пациентите со РА се соочени не само со задача да се справат со болката но и со големи животни стресови, вклучувајќи ги пореметувањето на нивното општо здравје, работна способност и брачно функционирање. Медицинските интервенции за РА примарно се фокусираат на управувањето со менаџментот на болеста и директно не се насочуваат кон предизвиците на справувањето со болеста. Пациентите со РА варираат во своите способности да се справат со предизвиците кои ги поставува РА. Оние кои добро се справат со болеста, се во можност да го одржат чувството на добросостојба и се често способни да ја задржат својата продуктивност и квалитетниот животен стил. Оние кои тешко се справуваат стануваат депресивни, го намалуваат нивото на физичка активност, и може да развијат седечки животен стил. Влијанието и важноста на психолошките и социјалните влијанија врз артритисот се документирани преку бројни истражувања. Сега е веќе јасно дека чувството на беспомошност се јавува кај многу болни од РА без оглед на нивната способност да се справат со својата болест. Пациентите кои имаат повисок индекс на беспомошност, почесто се чувствуваат депресивно, и почесто пореметување во дневните активности, имаат слаб одговор на болест модифирачките лекови, и имаат поголем ризик од рана смртност. Друг тип на студии даваат силна поддршка на улогата на депресијата во развитието на болката и инвалидитетот. Трет тип на студии, обезбедуваат се повеќе докази за важноста на стресот и депресијата во активностите на болеста кај РА. Разни студии ја потенцираат важноста на социјалните фактори кај РА. Болните со РА кои се позадоволни од социјалната поддршка покажуваат подобра психолошка функционалност и воопшто подобро здравје. Болните од РА кои имаат помалку формално образование и низок социјално - економски статус се повеќе подложни на депресија и полош здравствен статус. Негативната повратна реакција на брачниот партнер како на пример, критицизам, е блиско поврзана со психолошкото функционирање на болните.

Кои психијатриски коморбидитети ги следат болните од РА?

Депресијата е чест коморбидитет кој се јавува кај болните од ревматоиден артритис (РА). Кога проценката на депресијата е направена од психијатар со поставена клиничка дијагноза на депресија, преваленцата во светски рамки се движи од 13% до 20%, а е значително повисока кога е базирана на само - проценка. Преваленцата во пресечни студии на само - проценета депресија (СПД) е 15.2% со кумулативен ризик од СПД после 9 години од 3.2%. Коморбидитетот на депресија кај РА ја надминува стапката на депресија во општата популација (2-4%) и примарната здравствена заштита (5-10%). Депресијата кај РА е асоцирана со болка, намалена работна способност, почесто користење на здравствени услуги, слабо придржување кон терапевтскиот режим и суицид. Жените со РА значајно повеќе застапени помеѓу РА пациентите кои извршиле самоубиство (52,6% жени со РА наспроти 18% жени без ревматолошки болести). Анксиозни и депресивни растројства се јавуваат кај 20%-25% од сите пациенти со РА. Овие психолошки симптоми најверојатно се резултат на хроничните соматски симптоми како болка, умор и онеспособеноста. Сепак, опсегот во кој болката и онеспособеноста се асоцирани со психолошки симптоми е неконзистентна кај лесен и средно тежок РА. Само кај најсилно онеспособувачкиот РА има докажана директна асоцијација на болката со значајни психички симптоми.

Што значат психијатриските коморбидитети за болните од РА?

Депресијата кај РА влијае на работноспособноста. Депресивните пациенти со РА користат повеќе слободни денови од работа, почести боледувања, повеќе посети кај матичниот лекар, хируршки интервенции и болнички денови. Депресивните болни од РА месечно минуваат во постела по 5,8 денови повеќе од недепресивните болни од РА. Кај депресивната група на пациенти поголем дел од пациентите се невработени.

Третирањето на депресијата допринесува кон намалување на DAS 28 скорот, што е главен показател за активност на болеста и доказ за ефектот од третманот. Пациентите со постојана депресија